

УДК 656.7

Неліпович О. В., науковий співробітник відділу дослідження проблем організації митного контролю НДЦ МС НДІ ФП Університету державної фіскальної служби України, м. Хмельницький, Україна

МИТНІ ФОРМАЛЬНОСТІ НА АВІАЦІЙНОМУ ТРАНСПОРТІ В УКРАЇНІ

Стаття присвячена розгляду особливостей організації митних формальностей на авіаційному транспорті в Україні. Розглянуто основні види митного контролю на авіаційному транспорті та особливості його здійснення. Визначено, що митний контроль повітряних суден і товарів здійснюється виключно відповідними підрозділами Державної фіскальної служби України, вибірково, у формах та обсязі, що визначені на підставі результатів системи управління ризиками. Установлено, що враховуючи спрямування на уніфікацію, спрощення та гармонізацію митних формальностей, в тому числі на авіаційному транспорті, необхідним заходом з боку держави є максимальна автоматизація і інформатизація в митній справі, створення багатофункціональної, комплексної системи, важливим елементом якої виступає попереднє інформування.

Ключові слова: митний контроль, авіаційний транспорт, митні формальності, митний контроль повітряного судна, митний контроль товарів, митний контроль пасажирів.

Нелипович Е. В., научный сотрудник отдела исследования проблем организации таможенного контроля НИЦ ТД НИИ ФП Университета государственной фискальной службы Украины, г. Хмельницкий, Украина

ТАМОЖЕННЫЕ ФОРМАЛЬНОСТИ НА АВИАЦИОННОМ ТРАНСПОРТЕ В УКРАИНЕ

В статье рассмотрены особенности организации таможенных формальностей на авиационном транспорте в Украине. Рассмотрены основные виды таможенного контроля на авиационном транспорте и особенности его осуществления. Определено, что таможенный контроль воздушных судов и товаров осуществляется соответствующими подразделениями Государственной фискальной службы Украины, выборочно, в формах и объеме, которые определены на основании результатов системы управления рисками. Установлено, что, учитывая направление на унификацию, упрощение и гармонизацию таможенных формальностей, в том числе на авиационном транспорте, необходимой мерой со стороны государства является максимальная автоматизация и информатизация в таможенном деле, создание многофункциональной, комплексной системы, важным элементом которой является предварительное информирование.

Ключевые слова: таможенный контроль, авиационный транспорт, таможенные формальности, таможенный контроль воздушного судна, таможенный контроль товаров, таможенный контроль пассажиров.

Nelipovych O., researcher of the department of research of the problems for the organization of customs control Scientific and Research Center of Custom Affairs Scientific and Research Institute of Fiscal Policy University of the State Fiscal Service of Ukraine, Khmelnytsky, Ukraine

CUSTOMS FORMALITIES AT AVIATION TRANSPORT IN UKRAINE

Introduction. According to the Customs Code of Ukraine, commercial vehicles, which carry passengers and / or goods across the customs border of Ukraine, are subject to customs control and customs clearance.

Purpose. The purpose of the article is to study the peculiarities of the organization of customs formalities at aviation transport in Ukraine

Results. The customs control of aircraft and goods is carried out solely by the customs authority in accordance with the legislation, selectively, in the forms and extent determined on the basis of the results of the risk management system. Customs control of aircraft and goods is carried out exclusively in the areas of customs control and ends with customs clearance in accordance with the requirements of the legislation. Customs control over international aviation is carried out by the customs authority located at the international airport, together with the state bodies, which are entrusted, in accordance with the law, the functions of carrying out other types of control during the movement of goods across the state border

Conclusions. Regarding the directions and prospects of development, it should be noted that the state customs in Ukraine are aimed at unification, simplification and harmonization of customs formalities, including on aviation transport. But to achieve this goal there are certain problems that need to be solved. An effective tool for this solution in today's environment is the maximum automation and informatization of processes in the customs business - the creation of a multifunctional integrated system, the important elements of which is the prior information.

Keywords: customs, air transport, customs formalities, customs aircraft, customs control, customs control of passengers

JEL Classification: L91, L93, R40

Постановка проблеми. Відповідно до МКУ [1] транспортні засоби комерційного призначення, якими переміщуються пасажери та/або товари через митний кордон України, підлягають митному контролю та митному оформленню.

Митні формальності, які здійснюються під час митного контролю та митного оформлення транспортних засобів комерційного призначення, якими переміщуються пасажери та/або товари через митний кордон України, мають уніфікований характер і не залежать від країни реєстрації або країни - власника транспортного засобу, країни, з якої прибув транспортний засіб, або країни, в яку він прямує, крім випадків, передбачених міжнародними договорами України, укладеними відповідно до закону, та відповідними міжнародними актами, в

частині застосування санкцій та обмежень у торгівлі з окремими країнами.

Митні формальності включають в себе виконання особою, що переміщує через митний кордон даної країни товари та транспортні засоби, необхідних процедур, що включають проходження у разі необхідності ветеринарного, фітосанітарного, екологічного та інших видів державного контролю, декларування і пред'явлення декларованих товарів і транспортних засобів, здійснення вантажних операцій, надання документів і відомостей, необхідних для митних цілей, виконання інших формальностей, пов'язаних з митним оформленням та митним контролем. Тобто, це процедури, які повинен виконати власник товару або особа, що представляє його під час перевезення товару через митний кордон або приміщення його з інших підстав під митним контролем.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання, що стосується митного контролю виступали об'єктами дослідження досить багатьох вітчизняних учених. Серед них Т.В. Корнева, Є. В. Додін, Б.А. Кормич, А.В. Мазур та інші. Проте подальшого дослідження вимагає питання дослідження організації здійснення митних формальностей на авіаційному транспорті в Україні.

Метою статті є дослідження особливостей організації митних формальностей на авіаційному транспорті в Україні.

Основні результати дослідження. Як зазначено в МКУ, а саме в п.29 ст.4 митні формальності – сукупність дій, що підлягають виконанню відповідними особами і органами доходів і зборів з метою дотримання вимог законодавства України з питань державної митної справи [1]. Відповідні підрозділи митниць виконують митні формальності в зонах митного контролю, створених відповідно до положень глави 48 МКУ, якщо інше не передбачено Кодексом.

Переміщення товарів через митний кордон повітряним транспортом здійснюється через міжнародні аеропорти, в яких розташовані підрозділи митного оформлення, а їх переміщення через інші аеропорти та поза місцем розташування структурних підрозділів ДФС допускається у виняткових випадках за дозволом КМУ або у разі вимушеної посадки повітряного судна.

Митний контроль повітряних суден і товарів здійснюється виключно митним органом відповідно до законодавства, вибірково, у формах та обсязі, що визначені на підставі результатів системи управління ризиками. Митний контроль повітряних суден і товарів здійснюється виключно в зонах митного контролю і завершується митним оформленням відповідно до вимог законодавства. Митний контроль за міжнародними авіаційними перевезеннями здійснюється митним органом, розташованим у міжнародному аеропорту, разом з державними органами, на які відповідно до законодавства покладено функції здійснення інших видів контролю під

час переміщення товарів через державний кордон [2].

Зазначимо, що митні формальності на авіатранспорті регулює глава 31 МКУ. Відповідно до зазначеного нормативного документа командир повітряного судна зобов'язаний подати органу доходів і зборів для здійснення митного контролю документи, передбачені ст. 335[1].

Дозвіл органу доходів і зборів на вивантаження товарів з повітряного судна або завантаження товарів на нього надається після перевірки поданих документів та встановлення їх відповідності вимогам Кодексу.

Командир повітряного судна, який здійснив вимушену посадку за межами міжнародного аеропорту, зобов'язаний вжити необхідних заходів для забезпечення збереження товарів, які підлягають митному контролю, та протягом доби повідомити найближчий міжнародний аеропорт про місце посадки судна. Адміністрація міжнародного аеропорту після одержання такого повідомлення зобов'язана забезпечити перевезення посадових осіб органу доходів і зборів до місця посадки судна або доставити пасажирів, екіпаж і товари, що підлягають митному контролю, до органу доходів і зборів.

Товари, що перевозяться транзитними авіапасажирами (крім товарів, заборонених до транзиту), не підлягають оподаткуванню митними платежами та безперешкодно переміщуються в межах зони митного контролю міжнародного аеропорту [1].

Відповідно до ч. 4 ст. 318 МКУ митний контроль товарів, транспортних засобів у пунктах пропуску через державний кордон України здійснюється відповідно до типових технологічних схем митного контролю, що затверджуються КМУ. Типові технологічні схеми визначають загальну, мінімальну обов'язкову кількість дій працівників підрозділів митного оформлення на окремому напрямку митного контролю. Саме на підставі типових технологічних схем розробляються детальні технологічні схеми з

урахуванням особливостей переміщення товарів, місцезнаходження та розташування структурних підрозділів та інфраструктури і регламентують діяльність структурних підрозділів митниць, а також взаємодію структурних підрозділів митниці з підрозділами інших органів (служб), які здійснюють контроль осіб, товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України. Також нормативно-правовим документом, що регулює питання митного контролю повітряного судна та вантажів (товарів), що переміщуються через державний кордон України є Інструкція «Про організацію митного контролю та митного оформлення повітряних суден перевізників і товарів, що переміщуються цими суднами» [3], яка затверджена наказом Державної митної служби України 6.04.2004 р. № 240.

Вибір форми та порядок проведення митного контролю планується відповідно до графіку руху повітряних суден та технологічного процесу роботи пункту пропуску, з метою максимального досягнення виконання основних завдань щодо захисту економічних інтересів України, прискорення оформлення пасажирів та товарів (вантажів), боротьби з контрабандою та порушеннями митних правил. Зауважимо, що у пунктах пропуску для повітряного сполучення відповідно до нормативно-правових актів та міжнародних договорів здійснюється контроль щодо безпеки, у ході якого посадові особи служби авіаційної безпеки аеропорту (аеродрому), авіакомпанії, органу Національної поліції і підрозділу охорони державного кордону проводять комплекс заходів, пов'язаних із захистом авіації від актів незаконного втручання у її діяльність (протиправні дії, посягання на безпечне функціонування авіаційних об'єктів, унаслідок якого можуть статися нещасні випадки з людьми, завдаватися майнові збитки, вчинятися захоплення чи викрадення повітряного судна, або випадки, що створюють умови для настання подібних наслідків) [2].

Типова технологічна схема, викладена в Постанові КМУ № 451 «Питання пропуску через державний кордон осіб, автомобільних, водних, залізничних та повітряних транспортних засобів перевізників і товарів, що переміщуються ними», затверджена 21.05.2012 р. та визначає відповідно до МКУ, Міжнародних стандартів та рекомендованої практики «Спрощення формальностей» (Додаток 9 до Конвенції про міжнародну цивільну авіацію) послідовність дій посадових осіб підрозділів ДФС під час здійснення митного контролю повітряних транспортних засобів перевізників і товарів, що переміщуються ними через митний кордон України, у пунктах пропуску для повітряного сполучення через державний кордон.

Митний контроль повітряних суден, що виконують міжнародні рейси, і товарів здійснюється у випадку, якщо вони: прибувають на митну територію України; після проведення прикордонного контролю; вибувають з митної території України, – до початку прикордонного контролю.

Митний контроль здійснюється шляхом перевірки документів, необхідних для такого контролю: митного огляду повітряного судна і товарів, а також в інших формах, передбачених законодавством з питань державної митної справи.

За відсутності на борту повітряного судна товарів за рішенням посадової особи підрозділу ДФС, який здійснює митний контроль і митне оформлення повітряного судна, митний контроль повітряного судна може здійснюватися документально без присутності посадових осіб органу доходів і зборів на борту цього повітряного судна. Про таке рішення зазначена посадова особа повідомляє представнику міжнародного аеропорту або перевізника та органу охорони державного кордону. Документи на повітряне судно передаються представником перевізника для оформлення у підрозділ ДФС, який здійснює митний контроль і митне оформлення повітряного судна.

На рис. 1 наведено види митного контролю на авіаційному транспорті в Україні.

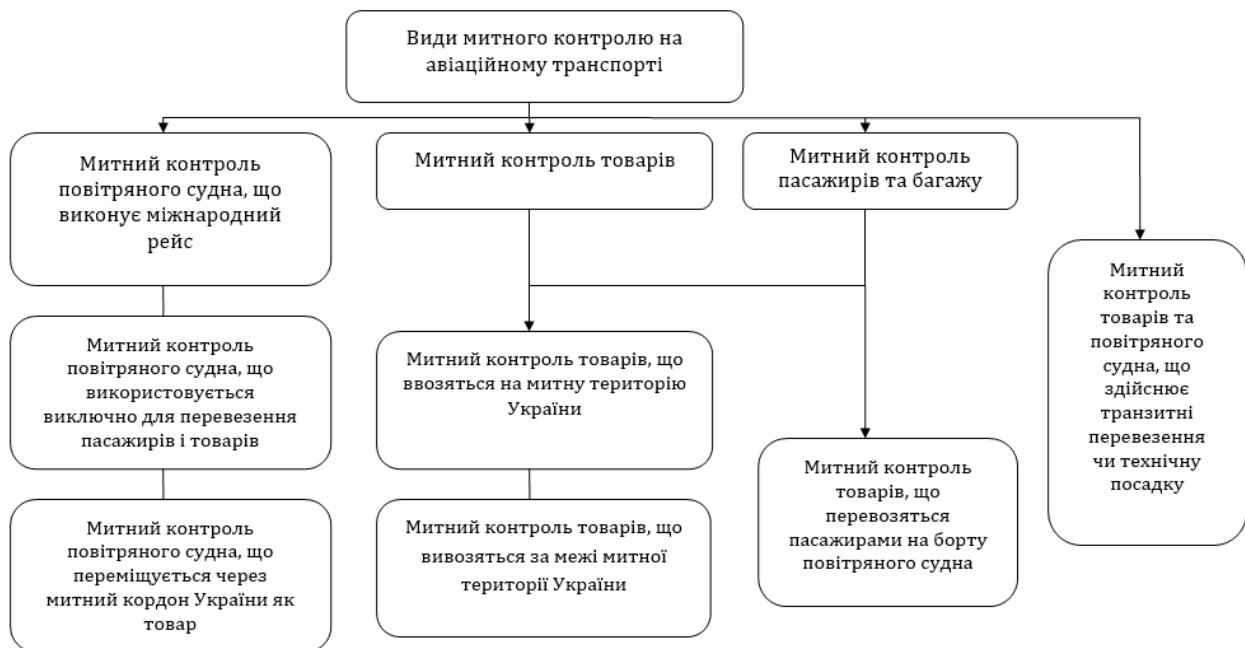

Рисунок 1 – Види митного контролю на авіаційному транспорті в Україні

Джерело: складано автором

Декларування повітряного судна, що використовується виключно для перевезення пасажирів і товарів через митний кордон України, здійснюється без подання митної декларації на бланку єдиного адміністративного документа. Відомості про таке повітряне судно зазначаються в генеральній декларації.

Для здійснення митного контролю командир повітряного судна подає документи, передбачені МКУ, та зобов'язання про реекспорт (реімпорт) повітряного судна за формою, встановленою Мінфіном.

Митний огляд чи переогляд повітряних суден здійснюється тільки в присутності представника перевізника.

Вибуття повітряного судна з митної території України дозволяється адміністрацією міжнародного аеропорту тільки після здійснення на цьому повітряному судні всіх передбачених законодавством видів контролю з дозволу органу доходів і зборів і органу охорони державного кордону.

Відповідно до переліку товарів, що підлягають державному контролю (у тому числі у формі попереднього документального контролю), у разі переміщення їх через митний кордон України та поданих товаросупровідних (товаротранспортних) документів посадова особа органу доходів і зборів визначає вид (види) державного контролю та форму його проведення (попередній документальний контроль, що здійснюється посадовою особою органу доходів і зборів або державний контроль, що здійснюється посадовими особами відповідних контролюючих органів).

У пунктах пропуску санітарно-епідеміологічний, ветеринарно-санітарний, фітосанітарний та екологічний види контролю здійснюються митними органами у формі попереднього документального контролю на підставі інформації, отриманої від державних органів, уповноважених на здійснення таких видів контролю, з використанням засобів інформаційних технологій.

При здійсненні митних формальностей для пасажирів передбачається спрощена

двоканальна система митного контролю, що дозволяє пасажиром здійснити декларування, обираючи один з двох каналів. Зелений канал призначений для пасажирів, що везуть товари, кількість і вартість яких не перевищує кількості та вартості товарів, що підлягають безмитному ввезенню і які не підпадають під заборони або обмеження при ввезенні. Червоний канал – для інших пасажирів. Правила застосування спрощеного порядку здійснення митного контролю предметів, що переміщуються громадянами, які прямують авіаційним транспортом затверджені наказом Державної митної служби України від 18.02.2006 № 137 [4].

Кожна особа, яка обрала «зелений» коридор для проходження митного контролю заявляє про те, що її товари не підлягають письмовому декларуванню, оподаткуванню митними платежами та не підпадають під встановлені законодавством заборони та/або обмеження щодо ввезення на митну територію України або вивезення за межі цієї території й свідчить про факти, що мають юридичне значення.

Ст. 371 МКУ визначає умови вивезення (пересилання) громадянами товарів за межі митної території України. Ст. 374 МКУ визначає умови ввезення (пересилання) громадянами товарів на митну територію України.

У разі відсутності такого повітряного судна товари доставляються в зону митного контролю, де перебувають під контролем органу доходів і зборів до прибуття повітряного судна, яке здійснюватиме їх подальше перевезення. Товари, що перевозяться пасажиром як багаж, переміщуються на борт повітряного судна після закінчення їх митного оформлення з дозволу органу доходів і зборів.

Посадка пасажирів на борт повітряного судна проводиться з дозволу митного органу та органу охорони державного кордону за погодженням з командиром повітряного судна або уповноваженою особою перевізника.

У разі виявлення порушень митних правил або інших порушень законодавства України на будь-якому етапі здійснення митного контролю й митного оформлення повітряного судна і товарів, предметів, пошти, що перевозяться ним, посадова особа органу доходів і зборів зобов'язана вжити заходів, передбачених законодавством, з метою запобігання протиправним діям і притягнення до відповідальності винних осіб або в передбачених випадках доповісти про порушення начальникові органу доходів і зборів для інформування про це інших компетентних органів.

Висновки. Контроль осіб, транспортних засобів і товарів вважається закінченим, якщо в товаросупровідних (товаротransпортних) документах на транспортний засіб і товари проставлено відповідні відмітки посадових осіб підрозділів митного оформлення, інших контролюючих органів (у разі проведення державного контролю посадовими особами цих органів) стосовно підконтрольних вантажів або якщо за результатами перевірки паспортних документів осіб у передбачених законодавством випадках (зокрема, проходження через «зелені коридори», зони спрощеного контролю) уповноваженими службовими особами підрозділу охорони державного кордону і посадовими особами органу доходів і зборів надано усний дозвіл на пропуск через державний кордон [2].

Щодо напрямків та перспектив розвитку варто зазначити, що державна митна справа в Україні спрямована на уніфікацію, спрощення та гармонізацію митних формальностей, в тому числі і на авіаційному транспорті. Але для досягнення поставленої мети на цьому шляху виникають певні проблеми, які необхідно вирішити. Ефективним інструментом такого розв'язання в сучасних умовах є максимальна автоматизація та інформатизація процесів у митній справі – створення багатофункціональної, комплексної системи, важливим елементом якої виступає попереднє інформування.

Література:

1. Митний кодекс України [Електронний ресурс] : закон від 13.03.2012 р. № 4495-VI / Верховна рада України. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T124495.html.
2. Питання пропуску через державний кордон осіб, автомобільних, водних, залізничних та повітряних транспортних засобів перевізників і товарів, що переміщуються ними [Електронний ресурс] : постанова [затверджено постановою Кабінету Міністрів України 21 травня 2012 р. № 451]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP120451.html.
3. Про організацію митного контролю та митного оформлення повітряних суден перевізників і товарів, що переміщуються цими суднами [Електронний ресурс] : інструкція від 06.04.2004 р. № 240]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0522-04/page>.
4. Правила застосування спрощеного порядку здійснення митного контролю предметів, що переміщуються громадянами, які прямують авіаційним транспортом [Електронний ресурс] : наказ від 18.02.2006 р. N 137]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0217-06>

References:

1. The Verkhovna Rada of Ukraine (2012), “Mytnyi kodeks Ukrainy”, available at: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T124495.html.
2. Cabinet of Ministers of Ukraine (2012), “Pytannia propusku cherez derzhavnyi kordon osib, avtomobilnykh, vodnykh, zaliznychnykh ta povitrianykh transportnykh zasobiv pereviznykiv i tovariv, shcho peremishchuiutsia nymy”, available at: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP120451.html.
3. Derzhavna mytna sluzhba Ukrainy (2004), “Pro orhanizatsiiu mytnoho kontroliu ta mytnoho oformlennia povitrianykh suden pereviznykiv i tovariv, shcho peremishchuiutsia tsymy sudnamy”, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0522-04/page>.
4. Derzhavna mytna sluzhba Ukrainy (2006), “Pravyla zastosuvannia sproshchenoho poriadku zdiisnennia mytnoho kontroliu predmetiv, shcho peremishchuiutsia hromadianamy, yaki priamuiut aviatsiinym transportom”, available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0217-06>.